

Rudolf Steiner

TAJEMSTVÍ DVOJNÍKA GEOGRAFICKÁ MEDICÍNA

(Das Geheimnis des Doppelgänger. Geographische Medicin.)

Přednáška konaná ve Svatém Havlu 16. listopadu 1917

GA 178

Všechna práva má Správa pozůstalosti Rudolfa Steinera,

Dornach, Švýcarsko

S rámcovým souhlasem pana Waltera Kuglera ze Správy pozůstalosti přeložila 1999 Věra Zoubková

Aktualizující poznámky pod čarou sepsal R. Zoubek

Tajemství dvojníka. Geografická medicína

Svatý Havel, 16. listopadu 1917

Jistě jste si povšimli, milí přátelé, že ve včerejší veřejně přednášce bylo řečeno něco, co je velmi významné pro pochopení duchovních poznatků v lidském životě. Naznačil jsem, jak ti lidé, kteří přijímají v současnosti zde na fyzické úrovni především jen představy, které přicházejí ze smyslového světa nebo jsou získávány rozumem, jenž se váže na smyslový svět, jenž nechce vědět o ničem jiném než o smyslovém světě, jak jsou takoví lidé po své smrti jaksi poutáni na okolí, které ještě silně spadá do zemské, fyzické oblasti, v níž je člověk mezi narozením a smrtí. Takže vlivem takových lidí, kteří se tedy poutají po smrti na základě svého života ve fyzickém těle ještě dlouhou dobu k pozemsko-fyzickému světu, jsou v tomto fyzickém světě vytvářeny ničivé síly. Tím se dotýkáme hlubokých, významných tajemství lidského života, takových tajemství, která po staletí, lze říci po tisíciletí, pečlivě střežily jisté okultní společnosti, protože – nechceme dnes zkoumat jakým právem – tvrdily, že lidé prý nejsou zralí k přijímání takových pravd, takových tajemství, a že by zveřejněním vznikly velké zmatky. O právu zadržovat takové hluboko zasahující pravdy, které jsou pro život tak významné, zadržovat je před lidmi a pěstovat je jen v užším kruhu okultních škol, o tomto právu se dnes spíše nechceme vyjadřovat. Ale musí být řečeno, že nadešla doba, v níž lidstvo v širším okruhu nemůže být a nesmí být bez sdělení jistých tajemství o nadsmyslovém světě tím způsobem, jak o tom byla včera zmínka. Ano, musí se jít dál a dál ve zveřejňování takových věcí.

I když bylo v dřívějších dobách, v nichž lidstvo žilo v jiných podmínkách, oprávněné do jisté míry zadržovat taková tajemství, nyní by taková věc již oprávněná nebyla, neboť nyní je člověk - víme, že je 5. poatlantská epocha - nyní je člověk v takových životních podmínkách, v nichž by prošel branou smrti bezpodmínečně jako takový ničitel, když by se zde v životě neohlížel stále víc a více po představách, po pojmech a idejích, které pojednávají o nadsmyslových věcech. Nemůžeme proto říci, že mají pravdu ti lidé, kteří tvrdí: Nu ano, co se stane po smrti, na to si můžeme počkat. Nikoli, milí přátelé, musíme vědět mezi narozením a smrtí o jistých věcech duchovního světa tím způsobem, jak jsem to včera naznačil, abychom prošli branou smrti s těmito představami, s těmito idejemi.

V dřívější dobách lidského vývoje tomu bylo jinak. Víte, že až do 16. století, než se vynořil Koperníkův světový názor, lidé smýšleli o stavbě světa zcela jinak. Samozřejmě bylo nutno pro lidský pokrok, také pro vstup lidské svobody do vývoje lidstva, aby přišel Koperníkův světový názor, rovněž tak jako musí nyní přijít duchovní věda. Ale s oním fyzickým světovým názorem, který měli lidé před kopernikanismem – můžeme jej dnes pro mě za mě nazývat falešným – s tímto názorem o fyzické stavbě světa, že Země stojí v klidu, že se Slunce pohybuje po pozemském nebi, že se hvězdy pohybují kolem Země, že za hvězdným nebem je duchovní sféra, v níž prodlévají duchovní bytosti, s tímto názorem o stavbě světa mohli ještě lidé procházet branou smrti, aniž byli jako zemřelí zadržováni v zemské sféře. Tento světový názor ještě nezpůsoboval, že se lidé, když procházeli branou smrti, stávali ničiteli v zemské sféře. Teprve vpád kopernikanismu, teprve představa, že celý svět, který je rozprostřen v prostoru, je také ovládán jen zákony prostoru, představa teprve tohoto kopernikovského rázu, nechat Zemi kroužit kolem Slunce, tato představa poutá člověka k tomuto fyzicko-smyslovému bytí a brání mu po smrti vstoupit odpovídajícím způsobem do duchovního světa.

Dnes musíme také poznávat rub kopernikánského světového názoru, poté co se po staletí bylo připravovalo stavět před duši stále znovu a znovu ten velkolepý pokrok kopernikánského světového názoru. Jedno je právě tak oprávněné jako druhé. I když to dnes platí ještě za něco chytrého – stalo se to ovšem již velmi šosáckou chytrostí - že tento kopernikánský světový názor je jediné samospasitelnou naukou - ale i když dnes je to ještě něco chytrého a to druhé, že je člověk po smrti kopernikánským světovým názorem poután k Zemi, nečiní-li si o tom duchovní představu, jak ji můžeme mít v duchovní vědě, je pro dnešního člověka sice ještě bláhovostí, bláznovstvím: ale je to právě pravda. Víte již, milí přátelé, z bible, že mnohé, co je před lidmi bláhovostí, je před bohy moudrostí.

Hleďte, milí přátelé, když člověk prochází branou smrti, tak mění své vědomí. Bylo by zcela falešnou představou věřit, že by byl člověk po smrti bez vědomí. Tato zvláštní představa je dokonce rozšířena v četných kruzích, které se nazývají „teosofickými“. To je nesmysl. Naopak: vědomí se stává mnohem mocnějším, stává se mnohem intenzivnějším, ale je jiného druhu. Dokonce již vzhledem k obyčejným představám fyzického světa musí být řečeno, že vědomé představy po smrti jsou něčím jiným.

Především se člověk setkává po smrti s těmi lidmi, s nimiž je životem karmicky spojen. Tedy může tomu být tak, že mrtvý potkává v duchovním světě mezi smrtí a novým zrozením mnoho lidských duší, skrze něž prochází – neboť tam vládne prostupnost, nikoli neprostupnost -, s nimiž se mívá, smím-li použít tohoto výrazu; pro něho tu nejsou. Jsou tu ti, s nimiž má nějaké karmické spojení. Abychom stále víc a více také po smrti vrůstali do všeobecné světové souvislosti, to si musíme získat životem zde na Zemi. A zakládání společností, budovaných na ryze duchovním podkladě, je již úkolem současnosti a budoucnosti. Proč se snažíme zakládat takové společnosti, jako je společnost anthroposofická? Proč se snažíme sjednocovat lidi jaksi pod takovými idejemi? Protože se tím vytváří karmické pouto mezi lidmi, kteří se mají shledat v duchovním světě, kteří také v duchovním světě mají k sobě náležet, což by nemohli, kdyby zde chodili světem osamoceni. Právě možností šířit mezi sebou duchovní poznatky a duchovní moudrost, vytváříme nesmírně mnoho pro život v duchovním světě, což ale působí zpět na fyzicko-smyslový svět, neboť tento svět stojí neustále pod vlivem světa duchovního. Zde se odehrávají vůbec jen účinky; nahoře v duchovním světě, také když žijeme zde na fyzické úrovni, se odehrávají příčiny. A můžeme říci, když se zabýváme čistě tím, co se dnes tak často provozuje propagandisticky: Jsou zakládány spolky pro všechno možné, ale i když vznikají z jakéhokoli velkého entuziasmu, duchovním záležitostí jsou často věnovány skutečně velmi málo. Lidé se domnívají, že četnými spolky promění Zemi pozvolna v pozemský ráj, nu, před třemi válečnými lety byly také již na Zemi zakládány četné takové spolky, v nichž lidé pracovali pro to, aby se Evropa pozvolna proměnila v sociální ráj. To, co tu dnes je, nehovoří zvláště pro to, že věci jsou takovými, jak se domnívali, že je mohou dirigovat.

Na druhé straně je ovšem spolupůsobení fyzického světa s duchovním komplikovanější. A přesto musí být řečeno: Jsou-li ve světle spirituální vědy zakládány spolky, tak tím spolupracují lidé nikoli jen na světě účinků, nýbrž na světě příčin, které leží za účinky smyslovými. - Tímto pocitem se musíme proniknout, chceme-li správně chápat nekonečně hluboký význam toho, co se koná právě ve společném životě při spirituální práci v současnosti a v budoucnosti lidstva.

Toto není něčím, co může vzejít z nějaké pouhé spolkařské manýry, nýbrž toto je posvátnou úlohou, která měla být vložena do lidstva současnosti a budoucnosti božsko-duchovními bytostmi, které řídí svět. Neboť lidé budou musit přece přijmout jisté představy o nadmyslovém světě, protože ze smyslového světa bude přicházet stále méně a méně nadmyslových představ. Řekl bych, že smyslového světa jsou stále víc a víc vyháněny nadmyslové představy právě následkem pokroků přírodní vědy. Tím by se lidé pozvolna z duchovního světa zcela vyloučili, kdyby nepřijímali žádné nadmyslové představy, žádné duchovní pojmy. Odsoudili by se k tomu, spojit se po smrti naprosto s tím, co je pouhá fyzická Země; spojit se také s tím, čím se fyzická Země stává.

Ale fyzická Země se v budoucnu stane mrtvolou, a lidé by stáli před strašnou perspektivou, že by se odsoudili k tomu obývat v budoucnu mrtvolu jako duše, kdyby se neodhodlali k tomu vžívat se do spirituálního světa, zapustit kořeny ve spirituálním světě. To je vážná, významná úloha, která je zadána činnosti duchovní vědy. To si musíme jaksi každý den jednou vyvolat před duši jako posvátnou myšlenku, abychom již nikdy nemohli ztratit nadšení pro tuto správnou, oprávněnou záležitost duchovní vědy.

A takové představy, které lze dále a dále zmnožit, proděláváme-li spolu to, co o tomto duchovním světě v mnoha pojmech nyní již sestoupilo z duchovního světa do našeho duchovního proudu, vše to, co nám tu přichází za pojmy, to nám právě propůjčuje schopnost osvobodit se z upoutání na pozemskost, na ničení v pozemskosti, aby se sem působilo z jiných směrů. Zůstáváme proto přece

spojení s dušemi, které jsme na Zemi zanechali a s nimiž jsme spojeni karmicky, spojení také se Zemí, ale spojení z jiných míst. Ano, jsme dokonce spojení intenzivněji s dušemi, které jsme na Zemi zanechali, jsme-li s nimi spojeni jaksi z vyšších duchovních oblastí, nejsme-li odsouzeni čistě materialistickým životem jaksi na Zemi strašit, kdy potom nemůžeme být v lásce spojení s něčím na Zemi, nýbrž kdy jsme vlastně jen ničivými centry.

Hleďte, milí přátelé, vyvíjíme-li zde pozvolna od dětství své vědomí – nu víme, jak toto vědomí vzrůstá, prospívá – to není třeba líčit. Po smrti vládou zcela jiné děje, aby se pozvolna skutečně dosáhlo vědomí, které musíme pro život mezi smrtí a novým zrozením získat. Tak jako na Zemi putujeme sem a tam, činíme zkušenost, máme zážitky, tak tomu po smrti není; toho nemáme jaksi zapotřebí. Čeho ale máme zapotřebí je to, abychom jaksi od sebe odvrhli to, co je s námi velice intenzivně spojeno, když jsme opustili fyzické tělo. Procházejíce branou smrti a majíce k ní vztahy, jsme srostlí s oním duchovním světem, který zde popisujeme duchovní vědou. Popisujeme jej jako svět vyšších hierarchií: jsou to andělé, archandělé, archeové, exusiai, dynamis, kyriotetes atd., jako svět vyšších hierarchií a činů a zážitků těchto hierarchií. Zde je svět mimo nás; svět minerální říše, rostlinné říše, zvířecí říše je v našem okolí. Když jsme prošli branou smrti, tu jsou tyto duchovní bytosti, které počítáme k vyšším hierarchiím, ano, jejich světy samy v nás. Jsme s nimi spojeni; zpočátku se nemůžeme od nich rozeznávat; žijeme uvnitř v nich, zatím co nás naplňují. Je to již obtížnější pojem, ale musíme si jej osvojit. Zde jsme mimo svět, tam jsme uvnitř světa. Naše bytost se šíří přes celý svět; ale nemůžeme se od něho rozeznávat. Jsme jaksi po smrti úplně směstnání dohromady s bytostmi vyšších hierarchií a s tím, co tyto hierarchie konají. Ale především jde o to, že nemůžeme nejbližší hierarchie, jimiž jsme naplněni, oddělit od hierarchií vyšších. Nedospíváme na onom světě vůbec k řádnému vědomí já — již jsem toto zrání vědomí já vylíčil v cyklech a přednáškách z jiných hledisek - nedospíváme k řádnému vědomí já, nemůžeme-li v sobě nalézt sílu na onom světě rozeznávat: Co je v nás anděl? Elohim? Co je to za bytost z hierarchie andělů, co je to za bytost z hierarchie exusiai, duchů formy? Zde na onom světě se musíme učit rozeznávat, musíme mít sílu oddělovat se od toho, co je s námi spojeno, to, co chceme poznávat; jinak je to v nás, nestojí to mimo nás. Zde se musíme s tím, co je venku, setkávat, nahlížet na to. Tam to musíme od sebe oddělit, abychom s tím mohli být spojeni.

Jakým je nyní svět ve vývoji lidstva, můžeme to, co bychom jinak nosili v sobě jako spící, oddělovat jen tím, že si osvojujeme spirituální pojmy; tyto spirituální pojmy, které jsou zde člověku tak nepohodlné, protože se musí trochu namáhat, musí se namáhat víc než u pojmů obyčejných. Když si člověk osvojí spirituální pojmy, vyvíjejí tyto po smrti nesmírnou sílu, pomocí níž tam vůbec teprve získáváme schopnost poznávat duchovní svět, prohlédat jej. To je velmi důležité, milí přátelé. Lidé shledávají dnes nepohodlným osvojovat si spirituální pojmy. Raději jdou na takové přednášky, kde se jim předvádějí různé světelné obrazy nebo co je jinak podobného druhu, aby co možno málo potřebovali nadsmyslově myslet, mohli vše jen vidět, nebo přinejmenším jdou rádi na takové přednášky, kde se jim vypráví o věcech, které jinak také mají vždy před očima. Ale dnes se člověk leká úsilí pozvednout se k takovým pojmům, které jsou zde obtížnější, protože jejich objektem jsou skutečnosti, na něž se tyto pojmy vztahují v nadsmyslovém světě. Ale tam na druhé straně jsou silami, které nám ve skutečnosti dávají teprve svět.

Tak si získáváme spirituálními idejemi a pojmy onu moudrost, kterou potřebujeme, abychom na onom světě měli světlo; jinak je všechno temné. Neboť to, co se zde osvojuje jako moudrost, je tam světlem, duchovním světlem. Moudrost je duchovní světlo. Ano, aby na onom světě nebylo temno, potřebujeme moudrost. A když si neosvojíme žádné spirituální pojmy, tak je to právě nejlepším prostředkem nemít tam žádné světlo. Ale nemáme-li žádné světlo, tak se pohybujeme pryč ze sféry, kterou bychom měli osvětlit a přicházíme zpět k Zemi a jako mrtvý putujeme sem a tam jako ničivé centrum na Zemi a můžeme být potom nanejvýš tu a tam použiti nějakým černým mágem k tomu, abychom poskytli inspiraci ke zcela zvláštním opatřením a ničivým dílům na Zemi.

Potřebujeme tedy moudrost, abychom měli po smrti světlo. Ale po smrti potřebujeme také ještě něco jiného; potřebujeme po smrti schopnost rozlišovat bytosti, takže je můžeme mít vůbec před sebou, bytosti duchovního světa, potřebujeme po smrti také schopnost lásky, jinak bychom nemohli vyvinout správným způsobem vztahy k těm bytostem, které pomocí moudrosti zříme. Potřebujeme lásku. Ale láska, která je dnes vyvíjena na Zemi a v podstatě je závislá na fyzickém těle, to je cit, ten je zde ve fyzickém světě závislý na rytmu dýchání. Tuto lásku nemůžeme také vzít s sebou do duchovního světa. Byla by to úplná iluze, kdybychom věřili, že tu lásku, kterou zde vyvíjíme zejména v dnešní době, že ji můžeme mít s sebou, že ji můžeme vzít do duchovního světa. Přenášíme ale do duchovního světa všechnu sílu lásky z toho, co si zde ve fyzickém světě získáváme právě smyslovým nazíráním, vlivem života s fyzickou bytostí. Láska je již podněcována tím, co se zde ve fyzickém světě vyvíjí jakožto porozumění pro tento fyzický svět. A právě takové zážitky, jako zážitky světového názoru s moderní přírodovědou, když je přijímáme jako pocity, ty vyvíjejí na druhé straně lásku. Jenže láska, ta je něčím, co je vysokým nebo nízkým podle oblasti, na níž se rozvíjí. Procházíte-li branou smrti a musíte zůstat v oblasti Země jako ničící centrum, tak jste sice také vyvinuli mnoho lásky – neboť tím, že musíte zůstat ničícím centrem, je právě následek vašeho spojení s čistě naturalistickými pojmy -, ale používáte této lásky na dílo zkázy, milujete potom právě dílo zkázy, jste odsouzeni k tomu pozorovat sebe samy, jak toto dílo zkázy milujete.

Avšak láska se stává něčím ušlechtilým, může-li člověk vystoupit do vyšších světů a může-li milovat to, čeho si dobývá spirituálními pojmy. Nezapomínejte jen: Láska je něčím, co je nízké, když působí v nízké sféře, je něčím, co je ušlechtilé a vysoké a duchovní, působí-li to ve vyšší, v duchovní sféře. To je to podstatné, na čem záleží. Nejsme-li si toho vědomi, tak hledíme na věci naprosto nesprávným způsobem.

Hleďte, milí přátelé, to jsou pojmy o životě člověka po smrti, které si dnes člověk musí osvojit. Pro současné lidstvo již nestačí, a zvláště to nebude stačit pro lidstvo nejbližší budoucnosti, že jim kazatelé říkají, že mají věřit tomu či onomu, že se mají připravovat pro věčný život, když jim tito kazatelé nikdy nemohou říci, jak to vlastně vypadá v tomto světě, do něhož člověk vstupuje, poté co byl prošel branou smrti. V dřívějších dobách to šlo, protože tu ještě nebyly přírodovědecké pojmy, protože lidé nebyli ještě infikováni pouhými materialistickými zájmy, které od 16. století vše zachvátily; v dřívějších dobách to šlo, že se lidem hovořilo o nadsmyslovém světě jen tím způsobem, jak to chtějí činit ještě dnes náboženská vyznání. Dnes již to takto nejde; dnes se zapřádají lidé často – z hlubokého soucitu s lidstvem to musíme bohužel říci – právě tím, že egoisticky chtějí podporovat svou věčnou blaženost náboženskými vyznáními, tím se právě zapřádají velmi silně do fyzicko-smyslového, do naturalistického světa a uzavírají si výstup, poté co prošli branou smrti. Tu dospíváme ještě k něčemu zcela jinému, milí přátelé, co člověka přivádí k nutnosti velmi hluboce zdůraznit, že lidstvo musí pěstovat v současnosti a v budoucnosti duchovní vědu, jsme-li nuceni říci: „Politováníhodní jsou ti lidé, kteří si nechtějí vytvořit pomocí žádné duchovní vědy představu pro život po smrti.“- Duchovní věda je současně něčím, co se musíme snažit rozšiřovat ze soucitu, z vroucího soucitu s lidmi, protože je až k pláči, když se lidé brání - při svém nerozumu se také dále brání - proti příchodu duchovně-vědeckých představ.

Ale my musíme mít naprosto jasno o tom, že duchovní svět je všude. Pomyslete přece jen, svět, v němž jsou mrtví s mrtvými, tento nadsmyslový svět, vlákna, která mrtvé spojují se zanechanými žijícími, vlákna, která spojují mrtvé s vyššími hierarchiemi, ta náleží tomu světu, v němž tu my stojíme. Jak je skutečným vzduch kol nás, tak je skutečným stále kolem nás onen svět. Nejsme vůbec odděleni od onoho světa; jsme od toho světa odděleni jen stavy vědomí, od toho světa, do něhož vcházíme po smrti. Toto musí být silně zdůrazňováno; neboť také v našich kruzích není ještě všem přátelům jasno o tom, že mrtvý zcela opět nalézá živoucího, že jsme jen odloučeni, pokud jeden je zde ve fyzickém těle, druhý je bez fyzického těla, ale že musí být získány všechny ty síly, které nás spojí s mrtvými, tím, že je od nás oddělíme, jinak žijí v nás, a nemůžeme je vnímat. Potom také, že musíme vzít s sebou do správné sféry sílu lásky, která se zde vyvíjí v naturalistických představách,

jinak se stává tato síla pro nás na druhé straně silou zlou. Právě láska, která se vyvíjí v naturalistických představách, mohla by se jinak stát zlou silou. Síla sama o sobě není dobrá ani zlá, ona je tím či oním podle toho, zda vystupuje v té nebo v oné sféře.

Ale právě tak, jako jsme ve spojení s tímto nadmyslovým světem, v němž jsou mrtvi, tak zasahuje také nadmyslový svět ještě jiným způsobem do tohoto smyslově-fysického světa. - Ano, svět je komplikovaný a musíme si pomalu a postupně osvojovat jeho chápání. Ale musíme mít vůli k tomu osvojit si je.

Duchovní svět zasahuje do našeho světa. Vše je prostoupeno duchovním světem. Ve smyslovosti je všude také nadmyslno. Člověka musí zcela zvláště zajímat ono nadmyslno, které má co činit s jeho vlastní smyslovou přirozeností. Prosím, milí přátelé, povšimnete si velmi dobře toho, co dále řeknu, neboť je to mimořádně důležitá představa.

My lidé se dělíme podle těla, duše a ducha, ale tím není naše bytost zdaleka vyčerpána. Naše tělo, naše duše, náš duch jsou jaksi tím, co se nejprve týká nás jakožto, naše vědomí; ale to není vše, co souvisí s naším bytím. Vůbec ne! To, co nyní říkám, souvisí s jistými tajemstvími lidského vývoje, lidské bytosti, která musí dnes také být poznána, stále více musí být poznávána.

Když člověk vstupuje zrozením do pozemského bytí, potom má, když má fysické tělo, nejen možnost dát své vlastní duši její pozemský život — prosím, abyste si toho dobře povšimli — nýbrž člověk toto fysické tělo nikterak nezná plně, neví, co se tu vše děje ve fysickém těle za věci, neví o nich nic! Učí se teprve pozvolna poznávat, a to ještě k tomu velmi nedokonalým způsobem pomocí anatomie, fyziologie, co se v tomto těle děje. Kdyby člověk musil čekat s výživou, až by vyživovací proces pochopil, nemohlo by se dokonce ani říci, že by lidé musili vyhladovět, neboť není vůbec myslitelné, že víme něco o tom, co mají orgány konat, aby se výživa připravila pro organismus. Tedy člověk přichází velmi do tohoto světa se svým organismem, jímž se zahaluje, aniž svou duší do tohoto organismu proniká. Proto ale existuje příležitost, že se krátce předtím, než se zrodíme — nedlouho, než se zrodíme —, zmocňuje našeho těla kromě naší duše ještě jiná duchovní bytost, podvědomé části našeho těla. Je tomu již jednou tak: Krátce předtím, než se zrodíme, proniká nás jiná bytost, řekli bychom dnes podle naší terminologie — duchovní bytost ahrimanská.

Ta je právě tak v nás jako naše vlastní duše. Tyto bytosti, které svůj život právě uskutečňují tím, že k tomu používají lidí samých, aby tu mohly být ve sféře, v níž tu chtějí být; tyto bytosti mají mimořádně vysokou inteligenci a zcela významně vyvinutou vůli, ale vůbec žádný cit, nic z toho, co nazýváme lidským citem (Gemüt) - A tak již kráčíme svým životem, že máme svou duši a takového dvojníka, který je mnohem chytřejší, mnohem, mnohem chytřejší než my, který je velmi inteligentní; ale má inteligenci mefistofelskou, má inteligenci ahrimanskou a k tomu ahrimanskou vůli, velmi silnou vůli, vůli, která je mnohem blíže přírodním silám než naše vůle lidská regulována srdcem (Gemüt).

V 19. století odhalila přírodní věda, že nervová soustava je proniknuta elektrickými silami. Měla pravdu tato přírodní věda. Ale když věřila, když přírodovědci věří, že nervová síla, která k nám náleží, která je základem pro náš život představ, má nějak co činit s elektrickými proudy, jež procházejí našimi nervy, tak právě nemají pravdu.

Neboť elektrické proudy, to jsou ony síly, které jsou vkládány do naší bytosti onou bytostí, kterou jsem právě nyní vylíčil, tyto síly nenáleží k naší bytosti. Neseme v sobě již také elektrické proudy, ale ty jsou čistě ahrimanské povahy.

Tyto bytosti vysoké inteligence, ale inteligence čistě mefistofelské, a vůle více příbuzné přírodě, než se může říci o vůli lidské, ty se jednou ze své vlastní vůle rozhodly, že nechtějí žít v onom světě, který jim byli určili k životu moudří bohové vyšších hierarchií. Ony bytosti chtěly dobýt Zemi, potřebují těla; ony nemají vlastních těl. Používají z lidských těl tolik, kolik používat mohou, protože lidská duše právě nemůže úplně vyplnit lidské tělo.

Tyto bytosti tedy mohou, tak jak se lidské tělo vyvíjí v určité době před zrozením člověka, jaksi vstoupit do tohoto lidského těla a pod prahem našeho vědomí nás doprovázejí. Jen jedno nemohou absolutně v lidském těle snést; nemohou totiž snést smrt. Proto musí toto lidské tělo, v němž se usazují, také vždy, dříve než toto tělo propadá smrti, opustit. Je to vždy znovu velmi trpké zklamání, neboť tyto bytosti si chtějí právě dobýt tohoto: zůstat v lidských tělech za smrt. To by bylo velkou vymožeností v říši těchto bytostí; toho až dosud nedosáhly.

Kdyby nenastalo mystérium Golgoty, kdyby Kristus neprošel mystériem Golgoty, tak by tomu bylo dávno na Zemi tak, že by si tyto bytosti byly dobyly možnosti zůstat uvnitř člověka také tehdy, když člověku karmicky předurčena smrt. Tím by zvítězily vůbec nad lidským vývojem na Zemi a staly by se tak pány lidského vývoje na Zemi.

To je něco nesmírně hluboce významného, nahlédnout do těchto souvislostí mezi Kristovým projitím mystériem Golgoty a těmito bytostmi, které si chtějí v lidské přirozenosti dobýt smrti, ale nemohou ji dnes ještě snést, musí se vždy střežit prožívat v lidském těle hodinu, kdy má člověk předurčeno umřít, musí se střežit jeho tělo udržet za tuto hodinu smrti, prodloužit život jeho těla za tuto hodinu smrti.

Také o této věci, o níž nyní hovořím, dávno vědí jistá okultní bratrstva, znají tyto věci velmi dobře a lidstvu je upírala – zase nechceme zkoumat oprávnění. Dnes je věc taková, že je nemožné nevyzbrojit lidi postupně takovými pojmy, které potřebují, když prošli branou smrti. Neboť vše to, co tu člověk prožívá, také co prožívá pod prahem vědomí, vše to, vše to potřebuje po smrti, protože musí pohlížet zpět na tento život, a protože mu musí být tento život při zpětném pohledu zcela srozumitelný, a protože je to to nejhorší, když tuto možnost nemá. Nemáme ale žádný postačující pojem, abychom při zpětném pohledu chápali tento život, nemůžeme-li osvětlit bytost, která má na našem životě takovou účast, jako tato ahrimanská bytost, která nás před naším zrozením uchopuje a stále tu je, stále před námi v podvědomí figuruje, když nemůžeme vždy znovu na to vrhnout světlo. Neboť moudrost se stává po smrti světlem.

Tyto bytosti jsou ale vůbec důležité pro lidský život, a jejich znalost musí postupně lidi uchopit a lidi uchopí. Musí však lidi uchopit správným způsobem, nesmí být snad jen rozšiřováno v lidstvu těmito okultními bratrstvy, která z toho činí otázku moci a která chtějí tím zvýšit svou vlastní moc; a tato znalost nesmí být především zatajována pro zvýšení moci jistých egoistických bratrstev. Lidstvo usiluje o všeobecné vědění, a to vědění musí být šířeno. Neboť v budoucnosti již nemůže být k dobru, chtějí-li okultní bratrstva používat těchto věcí k rozšíření své moci. Poznání těchto bytostí bude musit v nejbližších staletích stále víc a více lidi uschopňovat. Člověk bude musit v nejbližších staletích stále víc a více vědět, že nosí v sobě takového dvojníka, takového ahrimanského, mefistofelského dvojníka. Člověk to musí vědět. Dnes již ovšem člověk vyvíjí celou řadu pojmů, které jsou vlastně ale slepé, protože člověk přece ještě neumí s nimi nic správného počít. Říkám, člověk dnes vyvíjí pojmy, které mohou být postaveny na správný základ teprve tehdy, když se spojují s tím, co v nich je základem jako skutečnost.

A zde se otvírá něco, co musí být skutečně v budoucnu pěstováno, nemá-li lidský rod vlastně prožít něco nekonečně brzdícího, nekonečně strašného. Neboť tento dvojník, o němž jsem hovořil, není ničím více a ničím méně, než původcem všech fyzických nemocí, která vystupují spontánně z nitra, a zcela ho znát znamená znát organickou medicínu. Nemoci, které spontánně, nikoli zevními zraněními, nýbrž spontánně vystupují v člověku z nitra, ty nepřicházejí z lidské duše, ty přicházejí od této bytosti. Ta je původcem všech nemocí, které spontánně vystupují z nitra. Tento dvojník je původcem všech organických nemocí. A jeho bratr, který ovšem není povahy ahrimanské, nýbrž luciferské, ten je původcem všech neurastenických a neurotických nemocí, všech nemocí, které vlastně nejsou žádnými nemocemi, které jen, jak se říká, jsou nemoci nervové, hysterické nemoci atd.. Takže medicína se musí stát duchovní ze dvou stran. Že se to vyžaduje, to se ukazuje - hovořil jsem o tom v Curychu (přednášky 16.11 a 13.11.1917 – Za kulisami zevního dění) - při vpádu takových názorů, jako je vpád psychoanalýzy a podobně, kde se již pracuje s duchovními entitami, ale s nepostačujícími

poznávacími prostředky, takže se vůbec nemůže nic počít s takovými jevy, která budou stále víc a více zasahovat do lidského života. Neboť nutně musí nastat jisté věci a také to, co podle jednoho směru je škodlivé, to se musí stát, protože člověk musí být vystaven této škodlivosti, aby ji přemohl a tím právě získal sílu.

Abychom plně takové věci chápali, jak jsem je nyní uvedl, že je tento dvojník vlastně původcem všech nemocí, které mají organický základ, které nejsou pouze funkční, abychom tomu plně rozuměli, musíme ale vědět ještě mnohem více. Musíme např. vědět, že celá naše Země není mrtvým produktem, jak to dnes míní mineralogové nebo geologové, nýbrž že je živoucí bytostí. Mineralogie nebo geologie zná ze Země právě tolik, kolik bychom znali z člověka, kdybychom znali jen soustavu kostí. Pomyslete, milí přátelé, že byste vůbec nikdy nebyli schopni vidět lidi nějakými smysly, nýbrž že by existovaly jen rentgenové snímky lidí a že by člověk znal z každého, kdo je našim známým, jen soustavu kostí: Pak byste znali z člověka tolik, kolik znají geologové a vůbec věda ze Země. Představte si, že byste sem vešli a z celého ctěného shromáždění, které zde nacházíte, byste neviděli nic jiného než kosti, potom byste měli tolik vědomí o všech zde přítomných, jako má dnes věda o Zemi. Země, kterou známe tedy jen jako soustavu kostí, ta je živoucím organismem a jako živoucí organismus působí na bytosti, které po ní putují sem a tam, totiž na lidi samy. A tak, jako je člověk diferencován vzhledem na rozdělení svých orgánů v těle, tak je Země také diferencována vzhledem k tomu, co ze sebe živoucně vyvíjí, s čím ovlivňuje lidi, kteří po ní chodí. Domnívám se, milí přátelé, že jste si vědomi tohoto: Když myslíte, tak nebudete namáhat právě pravý ukazovák nebo levý palec u nohy, nýbrž svou hlavu; víte zcela přesně, že nemyslíte svým pravým palcem u nohy, že myslíte hlavou. V živoucím organismu se tedy věci rozdělují, organismus je diferencován. Takovou bytostí, která snad všude vyzařuje na své obyvatelstvo totéž, takovou naše Země rozhodně není, nýbrž z nejrůznějších oblastí Země se vyzařuje vzhůru něco zcela rozdílného. A tu existují různé síly: magnetické, elektrické, ale také síly vystupující mnohem více do oblasti živoucího, které vycházejí ze Země a které člověka ovlivňují nejrozmanitějším způsobem na nejrůznějších místech Země, tedy různým způsobem ovlivňují člověka podle geografického utváření.

To je jedna velmi důležitá skutečnost. Neboť to, čím je člověk nejprve podle těla, duše a ducha, to má vlastně jenom málo přímý vztah k těmto silám působícím vzhůru ze Země. Ale dvojník, o němž jsem hovořil, ten má především vztah k těmto silám proudícím vzhůru ze Země. A nepřímo, zprostředkovaně, je člověk podle těla, duše a ducha se Zemí ve vztahu a s tím, co ona vyzařuje na různých místech, tím, že jeho dvojník chová nejintimnější vztahy k tomu, co tu proudí vzhůru. Tyto bytosti, které se jakožto takové ahrimansko-mefistofelské bytosti zmocňují člověka krátce předtím, než se narodí, ty mají zcela zvláštní vkus. Existují takové bytosti, jimž se líbí zcela zvláště východní polokoule, Evropa, Asie, Afrika; volí si takové lidi, kteří se tam rodí, aby používali jejich těl. Jiné si volí těla, která se rodí na západní polokouli, v Americe. To, co máme jako lidé v slabém otisku jako geografii, to je pro tyto bytosti živoucím principem jejich vlastního prožívání; podle toho si zařizují místa svého pobytu.

A z toho dále seznáváte, že jedním z nejdůležitějších úkolů budoucnosti bude opět dále pěstovat to, co ustalo: geografická medicína, lékařská geografie. U Paracelsa, jenž měl ještě starou atavistickou moudrost, to ustalo, od té doby to bylo pro materialistické názory málo pěstováno. Znovu se to musí rozšířit; a mnoho věcí bude opět poznáno teprve tehdy, když se pozná souvislost oné bytosti, která způsobuje v člověku nemoc, se zemskou geografii, se všemi těmi fusemi, se všemi těmi vyzařováními, které v různých krajinách Země z této země vycházejí. Tedy je již důležité, aby se člověk seznamoval s těmito věcmi, neboť na tom přece závisí jeho život. Je přece tímto dvojníkem postaven zcela jistým způsobem do tohoto zemského bytí, a tento dvojník, ten má svůj příbytek v něm samém, v člověku.

Nu, tak nekonečně důležitým se to vlastně stalo všechno teprve v 5. poatlantském období a stane se to pro lidstvo zvláště důležitým již v nejbližší budoucnosti. Proto musí být nyní také šířena duchovní věda. A ona je nyní zvláště důležitá, poněvadž tato dnešní doba vyzývá člověka k tomu, aby se těmito

věcmi vědomě zabýval, aby vědomě zaujímal k těmto věcem vztah. Člověk se musí stát v této naší epoše silným, aby upravit vztah svého pozemského života k těmto bytostem.

Tato epocha začala v 15. století, neboť naše nynější časové období začíná roku 1413; čtvrté poatlantské období, řecko-latinské, začíná 747 před mystériem Golgoty, trvá až do roku 1413; to je doba, kdy nastává slabý předěl, 1413. Od oné doby máme pátou poatlantskou dobu, v níž žijeme a která teprve postupně v naší době tak zcela vynáší své charakteristické zvláštnosti, ale ty se připravovaly od 15. století. Ve čtvrté poatlantské době to byla především duše rozumu a srdce (Verstandes- und Gemütseele), která se vyvíjela; nyní je to duše vědomá, která se vyvíjí v celkovém vývoji lidstva. Když člověk vstoupil do tohoto období, tu to byla jeho zvláštní slabost, na kterou musely vedoucí duchovní bytosti brát ohled vzhledem k tomuto dvojníkoví. Jestliže by tu byl člověk přijal do svého vědomí mnoho z toho všeho, co souvisí s tímto dvojníkem, potom by se lidem vedlo špatně, velmi špatně. Již staletí před 14. stoletím musili být lidé přípravně chráněni před tímto vlivem, aby přijali velmi málo z toho, co nějak upomínalo na tohoto dvojníka. Proto se také poznání tohoto dvojníka, které tu naprosto ve starších dobách bylo, ztratilo. Lidé musili být chráněni před tím, aby něco od dvojníka přijali; nesměli přijmout ani teorii o tomto dvojníkoví, nýbrž musili přijít co nejméně do styku s těmito věcmi, které mají s tímto dvojníkem co činit.

K tomu bylo zapotřebí zcela speciálního uspořádání. Věc, která se tu vyvíjí, milí přátelé, se musíte snažit pochopit: Ve staletích, která předcházela 14. století, tu musili být lidé chráněni před dvojníkem; pozvolna musil zmizet z obzoru lidí a směl pozvolna zase do tohoto obzoru vstoupit nyní, kdy člověk musí k němu svůj poměr upravit. Skutečně bylo zapotřebí významného uspořádání, kterého mohlo být dosaženo takto: Tak postupně, od 9., 10. století, zařídily se v Evropě poměry tak, že evropští lidé ztráceli jistou souvislost, kterou dříve měli, onu souvislost, která byla důležitá pro dřívější lidi, ještě pro lidi 7., 6. křesťanského století. Byla totiž – počínaje 9. stoletím, od 12. století potom zcela výslovně – zastavena veškerá námořní plavba do Ameriky, jaká tu tehdy právě byla, s těmi lodmi, které lidé měli. To nám může připadat zvláštní! Řeknete, něco takového jsme v dějepise nikdy neslyšeli. — Ano, dějiny jsou právě v jistém vztahu skutečně fable convenue, legendou; neboť ve starších staletích evropského vývoje vyjížděly lodi z Norska, z tehdejšího Norska stále do Ameriky a zpět. Samozřejmě se nenazývala Amerikou, měla tehdy jiné jméno. V Americe se znala ona oblast, kde zvláště vystupují ony magnetické síly, které člověka přivádějí do vztahu s tímto dvojníkem. Neboť nejzřetelnější vztahy k dvojníkoví vycházejí z oné oblasti Země, která je pokryta americkým kontinentem; a ve starších staletích se lidé plavili norskými lodmi do Ameriky a studovali tam nemoci. Evropa studovala v Americe jaksi namoci způsobené vlivem zemského magnetismu. A tajuplný původ starší evropské medicíny je třeba hledat zde. Zde se mohl pozorovat průběh - který by se nebyl mohl pozorovat v Evropě -, kde lidé byli citlivější vůči vlivům dvojníka. Postupně se musilo – a to podstatně pro to učinila římsko-katolická církev svými edikty – postupně se musilo na souvislost s Amerikou zapomenout. A teprve poté co nastalo 5. poatlantské období, byla Amerika fysicko-smyslově opět objevena. Je to ale jen znovuobjevením, které ovšem je tak významné z toho důvodu, že mocnosti, které byly ve hře, skutečně dosáhly toho, že nikde v žádných dokladech není mnoho zmínek o starých vztazích Evropy k Americe. A kde se to sděluje, tu se to nepozná, neví se, že se tyto věci vztahují na souvislost Evropy a Ameriky ve starých dobách. Návštěvy byly ovšem více návštěvami. Že se Evropané sami potom stanou americkým národem – jak se dnes říká, kdy se s nepochopením zaměňuje výraz národ s „nation“¹, že se americkým národem stali, to bylo možné teprve po fysickém objevení

¹ V Evropě jsme zvykli, že v jednom státě žije několik malých národů. Např. v podunajské monarchii jich žilo asi dvacet, v Jugoslávii před rokem 1991 asi šest, v dnešní zbytkové Jugoslávii (březen 1999) tři. Stát se tedy pokládá za širší pojem než národ. Ve Spojených státech je tomu právě naopak: „Státem“ je míněna např. Kalifornie nebo Texas, slovem „nation“ se označuje obyvatelstvo celých Spojených států. Veřejná moc tam od přistěhovalců, např. českých, sice požaduje znalost američtiny, ale ochotně toleruje např. Sokol a jiné České kulturní aktivity, vědouc dobře, že tam funguje tzv. melting pot (tavící tyglík), který způsobuje, že druhá či třetí generace těchto přistěhovalců jsou již „čistí Američané“ bez osobitostí svých předků. To je pravý opak, než jak tomu bylo u enkláv německých ve východní Evropě, které si až do vyhnání po roce 1945

Ameriky, po fyzickém znovuobjevení Ameriky. Dříve to byly spíše návštěvy, které se uskutečňovaly pro studium, jakou zcela zvláštní roli hraje dvojník v jinak uzpůsobené indiánské rase.

Evropa musila být po nějakou dobu, před počátkem vývoje 5. poatlantské doby, chráněna před vlivem západního světa. A to je významné historické zařízení, významné historické opatření, které učinily moudrostiplné světové mocnosti. Evropa musila být po nějakou dobu chráněna před všemi těmito vlivy, a byla by nemohla být chráněna, kdyby nebyl býval evropský svět před 15. stoletím uzavřen, zcela oddělen od světa amerického.

Musilo se právě usilovat o to, aby se v době přípravných staletí vneslo do evropského lidstva něco, co respektovalo jemnější sensitivitu. Rozum, který měl především zaujmout místo v této 5. poatlantské době, ten musil být ve svém prvním vystoupení zcela zvláště chráněn. Co mu mělo být zjeveno, to se mu musilo poskytnout zcela zvláště jemně. Mnohdy byla tato jemnost samozřejmě jemností výchovy, kdy se ovšem používalo také důkladnějších prostředků trestání. Ale to vše, co míním, se vztahuje na větší historické impulsy.

A tak došlo tedy k tomu, že to byli zvláště irští mniši pod vlivem čisté křesťansko-esoterické nauky tam pěstované, kteří působili tak, že se v Římě nahlížela nutnost oddělit Evropu od západní polokoule. Neboť z Irska mělo vyjít toto hnutí, jímž se mělo šířit v Evropě křesťanství v těchto staletích před 5. poatlantským obdobím takovým způsobem, aby nebylo rušeno tím vším, co vycházelo z podzemské oblasti Země na západní polokouli. V nevědomosti se měla udržet Evropa před všemi vlivy na západní polokouli.

A je nasnadě právě zde jednou hovořit o těchto poměrech. Neboť Columban a jeho žák Gallus, to byly hlavní individuality na oné velké, významné misijní cestě, která se snažila učinit své úspěchy v pokřesťanštění Evropy působícími tím, že Evropu obklopila tehdy jako duchovními stěnami a nevpustila sem žádný vliv z té strany, kterou jsem naznačil. A takové individuality jako Columban a jeho žák Gallus, který toto místo zde založil a toto místo má po něm jméno, to jsou ty individuality, které především nahlédly: Křehká rostlina pokřesťanštění v duchovním ohledu se může šířit jen tehdy, když se Evropa jaksi obklopí plotem. Ano, za ději ve světových dějinách leží hluboká významná tajemství. A dějiny, kterým se učí ve školách, jsou mnohdy jen fable convenue; neboť k nejdůležitějším skutečnostem, aby se pochopila novější doba v Evropě, náleží to, že počínaje těmi staletími, kdy vycházelo z Irska šíření křesťanství v Evropě, zejména až do 12. století, se současně pracovalo na tom, že papežské edikty postupně zavrhovaly námořní plavbu mezi Evropou a Amerikou, zrušily ji, takže souvislost s Amerikou byla pro Evropu zcela zapomenuta. Toto zapomenutí stačilo, aby se první doby, v nichž se v Evropě mělo připravovat 5. poatlantské období, mohly vyvíjet správným způsobem. A teprve potom, když nyní začala materialistická doba, tu byla Amerika znovu zase objevena, tak jak se dnes vypráví na západě; na východě se říká, zde byla Amerika objevena pod vlivem chtivosti zlata, pod vlivem čisté materialistické kultury, s níž má člověk právě v 5. poatlantském období počítat, s níž má přijít do odpovídajícího vztahu.

Tyto věci jsou skutečnými dějinami. A tyto věci, myslím, také vysvětlují to, co je skutečné. Země je skutečně něčím, co se musí nazývat živoucí bytostí. Podle geografických diferenciací proudí nejrůznější síly z nejrůznějších teritorií vzhůru. Proto nesmí být lidé rozlišováni podle teritorií, nýbrž musí navzájem od sebe přijímat, co může být na každém teritoriu vytvořeno jako dobro a jako něco velkého, a právě jenom tam se to může vytvořit. Proto duchovně-vědecké hnutí dbá toho, aby vytvořilo něco, co může být skutečně přijato všemi národy ve všech oblastech. Neboť lidé musí kráčet kupředu při vzájemné výměně svých duchovních statků. To je to, o co tu jde.

Naproti tomu vzniká z jednotlivých teritorií velmi snadno úsilí zvyšovat moc a moc a moc. A toto

uchovali svéráz svých dávných německých předků, působících tam - dle Rudolfa Steinera - jako jakýsi zákvas. Ostatně České enklávy v Rumunsku si dodnes tento dávný svéráz uchovávají, připomínajíce obrázky Josefa Lady.

velké nebezpečí, že vývoj novějšího lidstva jednostranně postupuje kupředu, to můžeme posoudit z konkrétních, ze skutečně konkrétních poměrů jen tehdy, kdy se ví, jak je Země organismem, když se ví, co vychází z různých míst Země. Na východě Evropy je poměrně málo sklonu k tomu prostě tím, co ze Země proudí, neboť rusovství např. souvisí zcela těsně právě s půdou, ale z půdy přijímá zcela zvláštní síly, a to síly, které nepřicházejí ze Země. Tajemství ruské geografie spočívá v tom, že to, co Rus ze Země přijímá, je především světlo předané Zemi, které zase od Země se vrací. Tedy Rus přijímá vlastně ze Země to, co sem nejprve proudí z vnějších oblastí; Rus miluje svou zemi, ale miluje ji právě z toho důvodu, protože ona je pro něho zrcadlem nebe. Tím má ale Rus, je-li ještě takto teritoriálně orientován, má v tomto teritoriálním smýšlení něco – i když je to ještě na dětském stupni – mimořádně kosmopolitního, protože Země, pohybující se světovým prostorem, přichází do styku se všemi možnými částmi zemského okruhu. A když se nepřijímá do duše to, co proudí v Zemi zdola vzhůru, nýbrž to, co proudí shora dolů a zase vzhůru, potom je to něčím jiným, než když se přijímá to, co je uváděno – proudí přímo ze Země – do jistého příbuzenství k lidské přirozenosti. Ale to, co Rus na své zemi miluje, čím se proniká, to mu dává četné slabosti, ale také především jistou schopnost přemáhat onu přirozenost dvojníka, o níž jsem předtím hovořil. Proto bude povolán k tomu poskytnout nejdůležitější impulsy v tom období, v němž tato přirozenost dvojníka musí být s konečnou platností přemožena, v 6. poatlantské kulturní periodě.

Ale jistá část zemské půdy ukazuje největší příbuznost s oněmi silami. Když se tam člověk přenes, přichází do jejich dosahu. Pokud odtud odejde, opět tomu tak není, neboť jsou to věci geografické. Nejsou to věci etnografické, nejsou to věci nacionální, nýbrž jsou to věci čistě geografické. Ona oblast, kde má na dvojníka největší vliv to, co ze dna proudí vzhůru, a kde to, že je to u dvojníka nejpříbuznější s tím, co sem proudí, to se tedy zase předává do Země, to je ona zemská oblast, kde většina pohoří se netáhne od západu k východu, v příčném směru, nýbrž kde pohoří jdou hlavně od severu na jih – neboť to také souvisí s těmito silami -, kdy máme v blízkosti severní magnetický pól. To je ta oblast, kde se především vyvíjí příbuznost s mefistofelsko-ahrimanskou povahou vlivem zevních poměrů. A touto příbuzností se ovlivňuje mnohé v pokračujícím vývoji Země. Člověk nesmí dnes jít slepě vývojem Země; musí takové poměry prohlédnout. Evropa se bude moci postavit do správného poměru k Americe jen tehdy, bude-li možno takové poměry prohlédnout, když se ví, jaké geografické podmíněnosti odtamtud přicházejí. Jinak ale, bude-li Evropa pokračovat v těchto věcech jako slepá, potom to půjde s ubohou Evropou tak, jak tomu bylo s Řeckem vůči Římu. To nesmí být; svět se nesmí geograficky amerikanizovat. Ale nejprve se tomu musí porozumět. Věci nesmí být přijímány tak málo vážným způsobem, jak jsou dnes často přijímány. Neboť hleďte, milí přátelé, věci spočívají na hlubokých základech, a dnes jsou nutné znalosti, ne pouze sympatie a antipatie, abychom zaujali postoj v té souvislosti, do níž je současné lidstvo tak tragickým způsobem postaveno. To jsou věci, o nichž můžeme zde ještě podrobněji mluvit; ve veřejných přednáškách mohou být jen naznačeny. Včera jsem upozornil, jak je důležité, aby to, co se nazývá duchovní vědou, skutečně také pronikalo do sociálních a politických pojmů. Neboť úsilí Ameriky směřuje k tomu vše mechanizovat, vše včlenit do oblasti čistého naturalismu, vymazat kulturu Evropy z povrchu Země. Nemůže jinak.

Samozřejmě to jsou geografické pojmy, ne pojmy národní. Stačí jen pomyslet na Emersona, abychom věděli, že zde nic není míněno jako charakteristika národa. Ale Emerson byl právě veskrze evropsky vzdělaným člověkem. Není-liž pravda, to jsou dva protikladné póly, které se vyvíjejí. Právě pod takovými vlivy, jak jsou dnes charakterizovány, vyvíjejí se lidé jako Emerson, kteří se tím vyvíjejí tak, že staví proti onomu dvojníkovi plně lidství, nebo se vyvíjejí lidé jako Woodrow Wilson, kteří jsou zahalením toho dvojníka, skrze něž dvojník sám zase zvláště působí, kteří jsou v podstatě vlastně ztělesněními toho, co je americkou geografickou povahou.

Tyto věci nesouvisí a nějakou sympatií nebo antipatií, s nějakým straněním; tyto věci souvisí s poznatky o hlubších základech toho, co lidé v životě prožívají. Ale to jen velmi málo pomůže pro pravé blaho lidstva, když si toto lidstvo nechce zjednat jasno o tom, co vlastně ve věcech působí. A dnes je velmi nutné navázat zase na mnohé věci, které právě musily být na přechodnou dobu také

přerušeny, když byla uzavřena cesta do Ameriky. A jako symbol bych mohl uvést to, co zde tak často můžete prožívat a pociťovat jako symbol, takové lidi jako Gallus. Musí-li si vytvořit půdu pro své působení ohrazením, které si vytvořili. Takovým věcem se musí rozumět.

Teprve duchovní věda bude vytvářet skutečně dějinná chápání. Ale vidíte, milí přátelé, samozřejmě se bude zvedat předsudek za předsudkem. Neboť co bychom si mohli myslet jiného, než že by poznatky počaly také stranit tomu či onomu. Ale to byl jeden z důvodů, který vlastně náleží ke zbabělostem, proč jistá okultní bratrstva tyto věci zadržovala. Zadržovala je z jednoduchého důvodu, protože tyto poznatky jsou lidem často nepohodlné, nemohly by se stát všeobecně lidskými, zvláště ne ty, které mají vlohu spojovat se s geografickými proudy Země.

Otázky veřejného života se stanou postupně otázkami poznání, budou vyzdvihovány z oné atmosféry, do níž dnes byly vtlačeny převážnou většinou lidstva: z pouhé sféry sympatie a antipatie. Vzhledem na působnost nebudou ovšem rozhodovat většiny. Ale tato působnost bude se moci stát účinnou jen tehdy, nebudou-li se lidé lekat toho přijímat důležité věci do svého vědomí.

Tak, jak jsem zde dnes mluvil, milí přátelé, protože, řekl bych, genius loci tohoto místa to ode mne žádá, ukázal jsem vám na zvláštním příkladě, že pro člověka současnosti již nestačí, aby znal dějiny tak, aby bral do ruky běžné školní učebnice dějepisu, neboť zde se dovídá onu fable convenue, kterou dnes nazýváme dějinami. Co se tu dovídáme o důležitých dopravních cestách ležících zejména v šerých začátcích medicíny, o plavbách, které byly konány ještě v prvních křesťanských staletích z Evropy do Ameriky? Ale co tu je, nepřestává být skutečným tím, že lidé později své vědomí vůči tomu činí slepým jako pštros, který strká hlavu do písku, aby neviděl, a potom se domnívá, že to, co nevidí, tu také není. - Ještě mnoho jiného je pro člověka zahaleno jednoduše onou fable convenue, kterou nazýváme dějepisem, mnohé, co člověku současnosti je velmi blízké ve svých účincích. A mnoho jiného o dějinách běhu lidstva ještě vyjde najevo pomocí duchovní vědy. Neboť lidé chtějí mít jasno o svém vlastním osudu, o souvislosti své duše s jejím duchovním vývojem.

Nuže mnoho z toho, co se dějinně ztratilo, bude se moci vyzvednout teprve duchovní vědou. Jinak se bude musit lidstvo rozhodnout zůstat nevědomým o věcech velmi, velmi blízkých. A také o současnosti – přesto, že je dnes člověk o všem informován, ale jak informován -, o současnosti si bude moci lidstvo udělat úsudek jenom z duchovně-vědeckého stanoviska. Sice je dnes lidstvo informováno – dnes je nutno říci s respektem, to se říká vždy, když se říká něco nepřístojného – sice je dnes lidstvo informováno tiskem o všech záležitostech nutno říci s respektem; ale lidstvo je informováno tiskem tak, že je mu právě to podstatná, to pravdivé, to reálné, to, o co jde, že je mu právě zahalováno. Až k tomuto stupni poznání, poznání skutečnosti musí člověk již dospět. Také to zase naprosto není něčím, co je zaměřeno osobně či neosobně proti tisku, nýbrž je to naprosto něčím, co je míněno tak, že to souvisí s účinnými silami současnosti a vůbec to nemůže být jinak. Věci nemohou být jinými, ale lidé musí mít o tom vědomí. Je to právě ten velký omyl, věříme-li, že by se věci musily kritizovat, kdežto ony se musí charakterizovat. To je to, oč jde.

Nuže, milí přátelé, pokusil jsem se podat vám dnes obraz o různých účinných impulsech, které jsou v jednotlivém člověku a v celém lidstvu. Nehledě k jednotlivostem, o nichž jsem hovořil, chtěl jsem způsobem impulsů, kterých jsem se dotkl, především vyvolat cit pro to, jak má člověk dávat pozor na to, že je svou bytostí včleněn do konkrétního duchovního světa s konkrétními duchovními bytostmi a konkrétními duchovními silami. Nejenže vrůstáme vzhůru do světa, do něhož sami vstupujeme po smrti a žijeme v něm mezi smrtí a novým zrozením, nýbrž také, když jsme zde ve fyzickém světě, můžeme tento fyzický svět chápat jen tehdy, když v současné době chápeme také svět duchovní.

Medicína může obstát jen tehdy, když je duchovní vědou. Neboť nemoci přicházejí od jisté duchovní bytosti, která lidské tělo jen používá, aby našla své uplatnění na tom místě, které se nenachází na tom místě, jež je jí určeno moudrým vedením světa, proti němuž se tato bytost vzepřela, jak jsem vám to ukázal; bytost, která je vlastně ahrimansko-mefistofelskou bytostí v lidské přirozenosti,

bytosť, ktorá pred zrozením človeka vniká do ľudského tela jako do svého příbytku, a která opouští toto lidské tělo jen proto, že nemůže za současných poměrů tuto smrt snést, která si také smrti nemůže dobýt. Nemoci vznikají z toho, že tato bytosť v člověku působí. A budou-li se používat léky, tak to má ten smysl, že se dává této bytosti z vnějšího světa to, co ona jinak hledá skrze člověka. Dávám-li lidskému tělu lék, když tato ahrimansko-mefistofelská bytosť působí, tak jí dávám také něco jiného; hladím jaksi tuto bytosť, usmírui ji, aby ustoupila od člověka a spokojila se tím, co jí vrhám do tlamy jakožto lék.

Ale všechny tyto věci jsou v začátku. Medicína se stane duchovní vědou. A jako lidé ve starých dobách znali medicínu jako duchovní vědu, tak ji opět jako duchovní vědu poznají.

Nu zajisté, vyvolal jsem ve vás asi tyto pocity, že je nutno osvojit si z duchovní vědy nejen pár pojmů, nýbrž vcítit se do nich; neboť tím se skutečně vcitujeme do lidské bytosti. A dnes nadešla doba, kdy člověku spadnou šupiny z očí pro mnohé věci, tak např. vzhledem k vnějším dějinám, o nichž jsem v Curychu před pár týdny dokazoval nebo přinejmenším jsem ukázal, že člověk na ně nenahlíží zevně, nýbrž že ve skutečnosti o nich sní, že my dějinám porozumíme jen tehdy, když je chápeme jako snění lidstva, nikoli jako něco, co se děje ve vnějším světě.

Tyto věci tedy, ty jsou také s nadějí dále nesený onou silou, která uchopila lidstvo ještě z velmi malé části, příliš malé části v tom, co nazýváme anthroposofickým hnutím. Ale toto anthroposofické hnutí, to bude přece souviset s tím, co bude musit vést lidstvo v budoucnosti k jeho nejdůležitějším záležitostem. A smíme již častěji vzpomenout na ono srovnání, které jsem již častěji použil. Ti zcela chytří lidé tam venku, ti myslí: Nu, tito anthroposofové, teosofové, to je jednou taková sekta s všelijakým fantazírováním, s všelijakými bláznivými představami v hlavě, s tím se nesmí osvícená část lidstva ztotožňovat! - Ó, tato „osvícená“ část lidstva, ta dnes myslí, i když dobou modifikovaně, tak podobně o těchto podzemních sektářských shromážděních anthroposofů a teosofů, jako smýšleli Římané, vznešení Římané, když se rozšířilo křesťanství. Jen musili být tehdy křesťané skutečně fyzicky dole v katakombách, a nahoře se odehrávaly ony věci, na které pohlíželi vznešení Římané jako na něco jedině správného, kdežto dole byli ti fantastičtí křesťané. - Za pár století bylo tomu jinak. Římanství bylo smetené, a to, co bylo dole v katakombách, vyšlo nahoru. To, co bylo ovládalo kulturu, bylo vyhlazeno.

Taková srovnání musí posílit naši sílu; taková srovnání se musí vžít do naší duše, takže v nich nacházíme sílu, protože musíme sami ještě působit v malých kruzích. Ale hnutí, které je charakterizováno tímto anthroposofickým proudem, to musí vyvinout sílu, která také skutečně může vystoupit na povrch. Nahoře nachází ovšem pro svou duchovní půdu málo pochopení.

Ale přesto musíme stále znovu a znovu myslet na něco takového, čím byly tyto římské katakomby prvních křesťanů, na to, co – ač to bylo ještě větší měrou něčím podzemnějším než to, co je dnes anthroposofické hnutí – našlo přece cestu na povrch. A mnozí z těch, kdo se mají v tomto anthroposofickém hnutí vypořádat se spirituálními pojmy, našli přece jen možnost ve sféře, v níž se tyto spirituální pojmy, které jsou zde moudrostí, rozvíjejí jako světlo, našli možnost s tímto světlem počítat. A smíme vždy znovu říci, jak mezi členstvem, které spolupůsobí na tomto anthroposofickém hnutí, nám vždy rovněž tak stojí ti, kteří jsou zde ve fyzickém světě, a ti, kteří jsou již na druhé straně, ve světě nadmyslovém, kteří již prošli branou smrti a dnes jsou již potvrzovateli toho, co se zde získává jako spirituální moudrost. Máme také v tomto ohledu myslet na mnohé, řekl bych, nadmyslově přebývající duše členů. V tomto okamžiku vzpomínám —protože má opět v těchto dnech výroční den fyzické smrti, nadmyslový den zrození pro duchovní život - vzpomínám na naši věrnou spolupracovnici na dornašské stavbě, na slečnu Sofii Stindeovou. Jde o to, milí přátelé, chceme-li skutečně stát uvnitř v pozitivním anthroposofickém hnutí, abychom se ponořili do tohoto pocitu: Přijmout skrze to, co je s námi reálně spojeno, konkrétní pojem o duchovním světě.

Milí přátelé, nyní je těžká doba, víme, jak to bude obtížné překlenout nejbližší doby. Ať se vytváří

jakkoli poměry pro naše setkání na fyzické úrovni, ať to trvá dlouho či krátce, až se opět takto shledáme, dovolte mi říci vám, že přesto chceme – jak tomu musí být pro potvrzení a posílení našeho duchovně-vědeckého usilování – chceme společně cítit, společně myslet také tehdy, když jsme prostorově od sebe vzdáleni. Chceme být vždy pohromadě jako duchovně-vědecky usilující lidé.